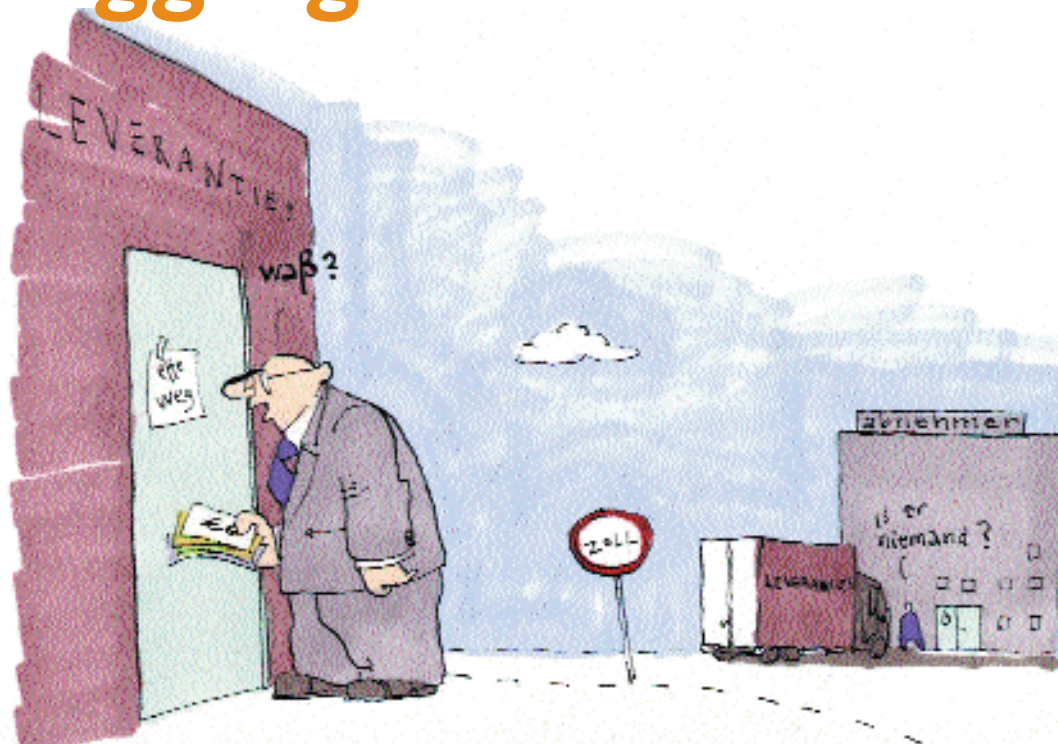

EEX-verordening in werking sinds 1 maart jl.

Nieuw Europees bevoegdheids- en tenuitvoerleggingsrecht

De 1 maart jl. in werking getreden Europese verordening betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, vervangt het EG-Verdrag 1968. De belangrijkste wijzigingen op een rij gezet.

**mrs. M.E. Koppenol-Laforce
en I. van Rooij**
advocaten te Rotterdam

Op 1 maart 2002 is de verordening betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: EEX-Vo of Brussel I) in werking getreden.¹ De verordening is verbindend in al haar onderdelen en geldt rechtstreeks in Nederland ingevolge het verdrag tot oprichting van de EG. De in artikelen 38 tot en met 58 van de verordening opgenomen regeling voor het verlot tot tenuitvoerlegging van de door de verordening bestreken executoriala titels behoeven echter aanvulling in ons nationale recht. Een daartoe strekkend wetsvoorstel, de uitvoeringswet EG-executieverordening, is inmiddels ingediend.² Nu de uitvoeringswet niet gelijktijdig met de verordening in werking

is getreden, kunnen er tijdens deze overgangssituatie in de praktijk vragen rijzen over de betekenis en de gevolgen van de verordening. De minister heeft in zijn circulaire van 6 februari 2002 (*Stcrt.* 2002/26, p. 13) getracht mogelijke vragen voor te zijn. Samengevat geldt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de uitvoeringswet EEX-Verdrag. Het wekt geen verbazing dat het voorstel voor de Uitvoeringswet EG-executieverordening vrijwel gelijkluidend is aan de uitvoeringswet op het EEX.

De EEX-Vo vervangt het EG-Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken van 1968³ (hierna: EEX-Verdrag) voor alle

Europese lidstaten behalve voor Denemarken (art. 1 lid 3 EEX-Vo). In de verhouding tussen de lidstaten en Denemarken zal dus het EEX-Verdrag blijven gelden. Tussen de EU-lidstaten en de EVA-lidstaten en Polen zal het EVEX blijven gelden. De EEX-Vo brengt enkele inhoudelijke wijzigingen in zowel de bevoegdheidstitel als in de erkennings- en tenuitvoerleggingstitel.⁴ Het toepassingsgebied is niet gewijzigd. De jurisprudentie van het HvJ EG over het EEX-Verdrag zal relevant blijven voorzover niet reeds verwerkt in een nieuwe redactie, dan wel achterhaald door een andere redactie van de artikelen van de EEX-Vo.

Voorts heeft het feit dat het EEX nu in een verordening gestalte heeft gekregen een

belangrijke consequentie voor de bevoegdheid van het Hof van Justitie. Gelet op het bepaalde in de artikelen 68 en 234 EG-verdrag kunnen alleen de nationale gerechten van wier beslissingen geen beroep meer mogelijk is, vragen aan het Hof van Justitie stellen ten aanzien van de uitleg van de verordening. Voor Nederland betekent dit dat tot de Hoge Raad moet worden doorgeprocedeerd. Dat was anders: onder een apart protocol van het EEX verdrag stond die mogelijkheid ook open voor gerechten die in hoger beroep oordeelden, maar daar werd in de praktijk geen gebruik van gemaakt. De EEX-Vo is eveneens aangepast aan de inmiddels ook in Nederland in werking getreden Verordening nr. 1348/2000 (Betekennings-Vo) inzake de betekening en de kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken.⁵

In de navolgende bijdrage zullen wij ingaan op de wijzigingen die de EEX-Vo ten opzichte van het EEX-Verdrag heeft gebracht. Aangezien de verordening sommige bepalingen wat heeft herschikt, loopt de nummering niet meer parallel na artikel 6.

Samenhang internationale rechtsmacht Rv en EEX-Vo

De eerste 14 artikelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv) zoals ingevoerd per 1 januari 2002 bevatten bepalingen van internationale rechtsmacht.⁶ Deze bepalingen zijn pas aan de orde als er geen verordening of verdrag of bijzondere commune bevoegdheidsregel van toepassing is. In de MvT wordt aangegeven dat de bepalingen in belangrijke mate zijn geïnspireerd door het EEX-Verdrag.⁷ Voor sommige door Nederland in Rv overgenomen bepalingen geldt echter dat de EEX-Vo uitgaat van een andere tekst (met name artikel 5 sub 1 EEX). Er is een wetsontwerp in voorbereiding dat de bepalingen van Rv voorzover nodig en wenselijk zal aanpassen aan de tekst van de EEX-Vo.⁸

Toepassingsgebied en woonplaats

Het materiële toepassingsgebied van de verordening blijkt uit artikel 1. Het materiële toepassingsgebied is gelijk aan het toepassingsgebied van het EEX-Verdrag. De ver-

ordening wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken met uitzondering van – kort gezegd – familierecht, faillissement, sociale zekerheid en arbitrage. De rechtspraak ten aanzien van het toepassingsgebied blijft onverminderd van belang.

Hoofdstuk II van de verordening heeft betrekking op de algemene bevoegdheidsregels. De hoofdregel is ongewijzigd gebleven en is neergelegd in artikel 2, het forum rei. De rechter van de woonplaats van de verweerder is bevoegd om van de vordering kennis te nemen. Onder het EEX-Verdrag was het begrip woonplaats geen verdragsautonoom begrip. Als verweerder een natuurlijk persoon betrof, bepaalde de aangezochte rechter aan de hand van de *lex fori* of deze woonplaats in de verdragsstaat had (art. 52 EEX-Verdrag). Onder de verordening is deze regel van het EEX-Verdrag gehandhaafd (art. 59 EEX-Vo). Was de verweerder een rechtspersoon dan gold als woonplaats de plaats van vestiging van de rechtspersoon. Ook het begrip vestigingsplaats was geen verdragsautonoom begrip. Via de internationaal privaatrechtelijke regels van het forum diende te worden vastgesteld waar de rechtspersoon was gevestigd (art. 53 EEX). Via dit artikel kwam de controverse tussen werkelijke zetel (bestuur) en statutaire zetel (onder andere Nederland en Engeland) naar buiten. Voor rechtspersonen is dit systeem onder de verordening verlaten en geldt de regel van artikel 60 EEX-Vo. Op grond van dit artikel dient bij de bepaling van de vestigingsplaats, oftewel woonplaats van de rechtspersoon, nagegaan te worden of de rechtspersoon in een van de lidstaten zijn statutaire zetel, hoofdvestiging dan wel zijn hoofdbestuur heeft. Indien vastgesteld wordt dat ten minste één van de drie in een lidstaat is gelegen, dan heeft de rechtspersoon voor de toepassing van de EEX-Vo zijn woonplaats in die lidstaat.⁹ Overigens blijft voor de exclusieve bevoegdheid ter zake van rechtspersonen (art. 22 sub 2 EEX-Vo; was art. 16 sub 2 EEX-Verdrag) de oude regel voor rechtspersonen nog wel gelden. Het IPR van de *lex fori* bepaalt of de rechtspersoon in het land van de rechter is gevestigd.

Alternatieve bevoegdheidsgronden

Net zoals onder het EEX-Verdrag staan ook onder de EEX-Vo aan de eiser alternatieve bevoegdheidsgronden ter beschikking. Ter keuze van de eiser kan deze de verweerder oproepen voor de gerechten van zijn woonplaats in een lidstaat, dan wel voor een gerecht van een andere lidstaat dan die van de woonplaats op grond van artikelen 5-6bis (onder de Vo gehandhaafd als artt. 5-7).

In het EEX-Verdrag regelde artikel 5 sub 1 zowel de bevoegdheid voor geschillen uit overeenkomsten in zijn algemeen alsook uit arbeidsovereenkomst. Voor deze laatste was wel een aparte regel opgenomen in artikel 5 sub 1. De arbeidsovereenkomst heeft in de Verordening een aparte afdeling gekregen waarin ook de forumkeuze voor arbeidsovereenkomsten is geregeld. Voorts is artikel 5 sub 1 ten aanzien van overeenkomsten inhoudelijk aangepast.

De werking van artikel 5 sub 1 EEX-Verdrag kan als volgt worden samengevat. Indien verweerder woonplaats in staat A had, kon deze worden opgeroepen voor het gerecht van land B als dit gerecht in de plaats lag waar de uitvoering van de verbintenis in geschil (de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt) was uitgevoerd of had moeten worden uitgevoerd. Het inleidend stuk (in Nederland de dagvaarding) was hierin leidend, omdat daarin de grondslag van de eis was geformuleerd. In een serie arresten van het HvJ EG zijn de contouren van artikel 5 sub 1 steeds duidelijker geworden.

De marsroute luidt als volgt: de rechter dient aan de hand van het op de overeenkomst toepasselijke recht te bepalen waar de verbintenis in geschil is uitgevoerd of had moeten worden uitgevoerd. Het kan zijn dat partijen in hun overeenkomst expliciet een plaats van uitvoering hebben opgenomen. Deze plaats kan dan door de rechter in aanmerking worden genomen.

Het HvJ EG heeft beslist dat de aanwijzing van een plaats van uitvoering niet hoeft te voldoen aan de eisen van artikel 17 EEX-Verdrag (forumkeuze), maar dat anderzijds geen plaats van uitvoering kan worden gekozen die volledig kunstmatig is. Voor de plaats van betaling is dit niet zo

relevant, maar voor de plaats van levering wel. Het is niet duidelijk of feitelijke uitvoering op een andere plaats dan de in de overeenkomst aangeduide plaats bevoegdheid toedeelt aan de rechter van de feitelijke plaats van uitvoering, dan wel dat de afspraak in de overeenkomst blijft gelden. Gezien de formulering van artikel 5 sub 1 EEX-Verdrag is men geneigd de feitelijke plaats van uitvoering beslissend te laten zijn. Indien partijen niets zijn overeengekomen of een zodanige formulering hebben

Weense Koopverdrag is betaling een brengschuld zodat de eiser zijn vordering tot betaling vaak ter plaatse van zijn eigen forum kan instellen. De leverancier dient dan naar een ander land te gaan om zijn leverantie te verdedigen. Zo werd via de achterdeur artikel 3 EEX-Verdrag om zeep geholpen omdat artikel 5 sub 1 veelvuldig tot het forum actoris leidde. Bovendien werd de rechter gedwongen om zich reeds tamelijk vergaand in de materiële aspecten van een zaak te verdiepen alvorens zich een oordeel

- voor de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken, de plaats in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden;
- voor de verstrekking van diensten, de plaats in een lidstaat waar de diensten volgens de overeenkomst verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden;
- c) punt a) is van toepassing indien punt b) niet van toepassing is.’

gebruikt dat niet kan worden gezegd dat ze daarmee hebben bedoeld een plaats van uitvoering aan te geven,¹⁰ dient de rechter in het op de overeenkomst toepasselijke recht op zoek te gaan naar de plaats van uitvoering (waarschijnlijk slechts in het geval er nog niet is uitgevoerd). Bij koopovereenkomsten van roerende lichamelijke zaken is in veel gevallen het Weense Koopverdrag 1980 van toepassing. Dit verdrag behelst uniform kooprecht en bevat artikelen ter bepaling van de plaats van levering en van betaling. Indien dit verdrag niet van toepassing is en men bij het Nederlandse recht zou uitkomen, treft men in de artikelen 6:115-118 BW een regel voor betaling aan. In de meeste zaken is de betaling in geschil. Immers, een ontevreden klant houdt vaak betaling achter. In veel landen én onder het

over de bevoegdheid te kunnen vormen. Men heeft getracht dit euvel te verhelpen met een nieuwe tekst van artikel 5 sub 1.

Artikel 5 sub 1 EEX-Vo luidt als volgt: 'Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende rechten worden geroepen:

1. a) ten aanzien van verbintenissen uit overeenkomst: voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd;
- b) voor de toepassing van deze bepaling en tenzij anders is overeengekomen, is de plaats van uitvoering van de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt:

De hoofdregel van artikel 5 sub 1 EEX-Verdrag is in de verordening gehandhaafd. Nog steeds geldt dat ter bepaling van de rechter die alternatief bevoegd is, beoordeeld moet worden wat de plaats is waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet worden uitgevoerd. Echter, voor een tweetal categorieën overeenkomsten is in artikel 5 sub 1 (b) EEX-Vo een definitie opgenomen van het begrip 'plaats van uitvoering'. Heeft de overeenkomst betrekking op de koop en verkoop van roerende lichamelijke zaken dan geldt als plaats van uitvoering, de plaats in een lidstaat waar de zaken volgens de overeenkomst geleverd werden of geleverd hadden moeten worden ongeacht of de betaling, de levering dan wel enige andere verbintenis in geschil is. Ten aanzien van de verstrekking van diensten, geldt dat de rechter bevoegd is van de plaats in een lidstaat waar de diensten volgens de overeenkomst verstrekt werden of verstrekt hadden moeten worden ook weer ongeacht wat er in geschil is. Artikel 5 sub 1 (c) bepaalt dat sub (a) van toepassing is indien sub (b) geen oplossing biedt. Hierbij moet met name gedacht worden aan situaties waarbij de levering in een niet-lidstaat plaatsvindt. De discussies die over de interpretatie van de plaats van uitvoering bestaan, blijven ook onder de EEX-Vo onbeslist. Wanneer is een plaats aangewezen (is het voldoende als in de algemene voorwaarden een plaats van levering of betaling is opgenomen?) en is de gekozen plaats voldoende reëel in het licht van de overeenkomst? (zie hiervoor). In de literatuur over de Verordening is in geschil of sub (b) uitsluitend van toepassing is als wél een plaats van levering is aangewezen in de

overeenkomst maar géén plaats van betaling,¹¹ of dat sub (b) ook van toepassing is als er zelfs geen plaats van levering is aangegeven.¹² Als er een plaats van betaling is overeengekomen, dient op die plaats het geschil over de betaling te worden uitgevochten. Hierover is iedereen het eens. Een geschil over de levering kan niet voor de plaats van betaling worden uitgevochten (afgezien van de mogelijkheid dat die rechter op andere gronden bevoegd is). Hierover is ook iedereen het eens. In de opvatting van Vlas is de winst van het artikel dat als er wel een plaats van levering maar geen plaats van betaling is overeengekomen door partijen zowel de vordering ter zake van de levering als die ter zake van de betaling bij dit gerecht geconcentreerd moeten worden. Vlas neigt er bovendien toe om de contractueel overeengekomen plaats van levering de doorslag te laten geven, en dus geen rekening te houden met waar feitelijk is geleverd. Dit vloeit zijns

inziens voort uit de woorden 'volgens de overeenkomst' van sub (b), eerste streepje. In deze opvatting is de winst minimaal, hetgeen Vlas ook zelf benadrukt. Voor veel gevallen geldt dan nog de oude regel en zal heel vaak (levering af fabriek, afgifte aan de eerste vervoerder) het forum actoris van de leverancier aangewezen worden, tenzij men dit niet als een overeengekomen plaats van levering beschouwt. In de opvatting van de anderen zou sub (b) er in elk geval toe leiden dat in alle gevallen waar partijen niet expliciet de plaats van betaling hebben aangewezen, de rechter van de plaats van levering bevoegd is, ongeacht of de betaling of de levering of welke andere verbintenis in geschil is. Indien geen plaats is overeengekomen zal via het oude procédé moeten worden bepaald waar geleverd moet worden. Hieraan kan nog weer een uitbreiding worden gegeven als men voorstaat dat de feitelijke plaats van levering maatgevend is.¹³ De ruimste opvatting is in dat geval dat

zelfs bij een overeengekomen plaats van levering, een feitelijke levering op een andere plaats bevoegdheid schept. Dit is de oude discussie zoals hiervoor aangehaald en deze is niet veranderd door de formulering van artikel 5 sub 1. De iets minder ruime opvatting is dat een contractueel gekozen plaats van levering niet opzij gezet kan worden door een feitelijke levering elders. Wel kan in die beperktere opvatting zonder een expliciete aanwijzing van de plaats van levering de plaats van feitelijke levering bevoegdheid scheppen met voorbijgaan aan de plaats van levering zoals deze uit het recht dat van toepassing is op de overeenkomst volgt.¹⁴ De Tessili/Dunlop-regel (de plaats van uitvoering vindt men via het toepasselijke recht) is dan niet in méér gevallen opzijgezet dan onder het EEX-Verdrag. De vraag is dus wat er met artikel 5 sub 1 EEX-Vo beoogd is: een vast criterium: de plaats van levering ongeacht welke verbintenis in geschil is maar alleen in de gevallen dat de

Antwoordkaart voor de bewaarband

In het verleden werd u ingevraagd de bewaarband voor het Advocatenblad toegezonden. In overleg met de Nederlandse Orde van Advocaten heeft Elsevier besloten om een aantal redenen (kosten-effectiviteit, milieuopecten) besloten het anders te doen.

Vanaf dit jaar zullen wij de bewaarband op verzoek gratis toezenden. Omdat de enkele nummers geleden bijgevoegde antwoordkaart veel lezers is ontgaan, stuurden we deze nu in het blad af.

Vuuduur deze antwoordkaart die u, indien u geïnteresseerd bent in een bewaarband voor het blad, aan ons kunt retourneren. U krijgt de band dan binnen enkele weken gratis toegesonden.

Mede namens de Nederlandse Orde van Advocaten

Elsevier bedrijfsinformatie b.v.

Naam

Naam Advocatenkantoor (mits van toepassing)

Adres

Postcode en plaats

Wenst toezending van een bewaarband voor het Advocatenblad
(onafhankelijk JA indien u toezending wenst)

JA

Dere kaart kopiëren of
uitknippen en opsturen naar:
Elsevier Klantenservice
Antwoordnummer 94
7000 VB Dordrecht

overeenkomst expliciet de plaats van levering bepaalt? Of geldt het vaste criterium van plaats van levering ook als in de overeenkomst geen expliciete bepaling over levering staat? In dat geval is deze concentratie van geschillen ongeacht hetgeen in geding is, uitgebreid tot alle koopovereenkomsten (van roerende lichamelijke zaken).¹⁵

Door de uitleg zoals thans in sub (b) staat opgenomen, wordt slechts in een enkele omstandigheid aan de kritiekpunten tegemoetgekomen. Immers, er behoeft geen toevlucht tot het toepasselijke recht op de overeenkomst te worden genomen als er wel een plaats van levering is overeengekomen maar geen plaats van betaling. Bovendien is het betalings-forum-actoris vervallen, hetgeen echter maar een betrekkelijke winst is omdat de plaats van levering veelal dicht in de buurt van de leverancier zal zijn gekozen. Indien dit niet zo is, en de gekozen plaats van levering bij de afnemer ligt, is de uitkomst van artikel 5 sub (b) EEX-Vo toe te juichen. Immers, veelal vindt de weigering om te betalen grond in een gebrekkige levering of gebrekkige verlening van de diensten. Met de plaats van betaling heeft dit niets van doen. De rechter van de plaats van betaling kan dan ook moeilijk gelden als de meest geëigende rechter om kennis te nemen van het geschil (hetgeen wel de achterliggende gedachte achter artikel 5 sub 1 is geweest en welke gedachte ook in de Verordening wordt onderschreven getuige overweging 12 EEX-Vo). De bepalingen roepen bovendien weer vele andere vragen op waarvan een paar hiervoor zijn behandeld, zodat de praktijk nog steeds geen eenvoudige regel heeft. De formuleringen van a, b en c zijn onduidelijk en leiden tot nieuwe interpretatieproblemen. Voorts bestaat er geen duidelijkheid over de interpretatie van de verstrekking van diensten. Dient het begrip dienstverleningsovereenkomst breed te worden geïnterpreteerd zodat er veel overeenkomsten onder de algemene regel zullen vallen? En waar bevindt zich de plaats van 'verrichten van diensten' als het niet gaat om diensten die door een persoon op een specifieke plaats moeten worden verricht (metselen, harken, onderhouden van computersys-

teem). Waar verricht een advocaat zijn diensten? Vanachter zijn bureau, terwijl hij een aantal keren voor de onderhandelingen naar Londen afreist? Kortom, nog veel onduidelijkheden waar nieuwe jurisprudentie ongetwijfeld een oplossing voor zal brengen, al vergt dat wel weer enige jaren geduld. Dit toont aan dat het belang van een forumkeuzeclausule of een aanduiding in de overeenkomst van de plaats van levering (en eventueel de plaats van betaling) nog steeds groot is en veel langdurige rechtzaken op dit punt kan voorkómen.

Consumenten en verzekeringen

Net als het EEX-Verdrag kent de verordening bijzondere bevoegdheidsbepalingen aanzien van verzekeringen (zie afdeling 3) en door consumenten afgesloten overeenkomsten (zie afdeling 4). De bevoegdheid wordt ten aanzien van deze onderwerpen uitsluitend in deze afdelingen geregeld onverlet het bepaalde in artikel 4 (verweerder geen woonplaats in lidstaat) en artikel 5 sub 5 (bevoegdheid rechter van plaats filiaal) van de verordening. Ten aanzien van verzekeringen is artikel 9 EEX-Vo gewijzigd ten opzichte van artikel 8 EEX-Verdrag.¹⁶ Voorts heeft de EEX-Vo in artikel 15 een wijziging aangebracht ten opzichte van artikel 13 EEX-Verdrag ten aanzien van de vraag wanneer sprake is van een door een consument gesloten overeenkomst. Ten opzichte van het EEX-Verdrag is de reikwijdte van de consumententitel uitgebreid omdat daar nu ook onder vallen alle overeenkomsten die zijn gesloten met een persoon die commerciële of beroepsactiviteiten ontplooit in de lidstaat waar de consument woonplaats heeft, of dergelijke activiteiten met ongeacht welke middelen richt op die lidstaat, of op meerdere staten met inbegrip van die lidstaat, en die overeenkomst onder die activiteiten valt. Niet langer is vereist dat de consument de overeenkomst aangaat in de lidstaat waar hij woont. Ook overeenkomsten die via internet worden gesloten, zelfs als de consument in een ander land dan zijn woonland achter de computer zat, vallen onder het begrip consumentenovereenkomst. Voorts is toegevoegd dat de wederpartij van de consument bij gebreke van een woonplaats in een lidstaat (bij een

rechtspersoon: statutaire zetel, bestuurszetel of hoofdvestiging) toch wordt geacht te zijn gevestigd in een lidstaat als de wederpartij daar een filiaal, agentschap of enige andere vestiging heeft en het geschillen over de exploitatie daarvan betreft. Dit gold al voor verzekeraars onder het EEX-verdrag. Artikel 35 EEX-Vo bepaalt dat een schending van deze exclusieve bevoegdheden een grond oplevert voor weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging van de betreffende rechterlijke uitspraak.

Arbeidsovereenkomsten

De bevoegdheid ter zake van geschillen inzake individuele arbeidsovereenkomsten is in de EEX-Vo in een aparte afdeling bijeengebracht. Hierbij is het stramien van de verzekeringstitel en consumententitel gevolgd. De artikelen 18-21 EEX-Vo regelen uitputtend de bevoegdheid inclusief de bescherming van de werknemer bij een forumkeuze, behoudens de toepassing van artikel 4 EEX-Vo (verweerder woont niet in een lidstaat) en artikel 5 sub 5 EEX-Vo (aangelegenheden van het filiaal). Voor werkgevers geldt dat deze, in aanvulling op artikel 4 juncto art. 60 EEX-Vo geacht worden ook woonplaats in een lidstaat te hebben als zij een filiaal, agentschap of andere vestiging in een lidstaat hebben, voorzover het geschillen met betrekking tot dat filiaal et cetera betreft. Dit gold al voor verzekeraars. Voor het overige is de inhoud bijna hetzelfde gebleven. De werknemer kan een werkgever met woonplaats in een lidstaat dagen voor het woonplaatsgerecht van de werkgever, of in een andere lidstaat als de werknemer in die andere lidstaat gewoonlijk zijn arbeid verricht, dan wel indien de werknemer op meerdere plaatsen werkt (voor uitleg hiervan zie arrest HvJ EG 9 januari 1997, *NJ* 1997, 717, Rutten/Cross Medical) als in die andere lidstaat de vestiging van de werkgever zich bevindt of bevond die de werknemer heeft aangenomen. Voor werkgevers en werknemers bestaat er dus nog steeds een verschillend belang bij de vraag of de werknemer op het hoofdkantoor moet worden aangenomen of bij de vestiging in het andere land. De werkgever mag de werknemer slechts oproepen voor zijn woonplaatsgerecht. Dit kan al

onder artikel 2 dus er is geen alternatieve bevoegdheid meer voor de plaats van arbeid voor de werkgever, zoals die wel bestond onder artikel 5 sub 1 EEX-Verdrag. De eisen die aan een forumkeuze werden gesteld bij arbeidscontracten in artikel 17 EEX-Verdrag zijn ongewijzigd gebleven (artt. 21 en 23 EEX-Vo).

bevoegde rechter in het geval van onroerend goed voor tijdelijk gebruik. Artikel 16 sub 1 (b) EEX-Verdrag bepaalde dat ten aanzien van de huur en verhuur, pacht en verpachting van onroerende goederen voor tijdelijk particulier gebruik voor ten hoogste zes maanden, de gerechten van de woonplaats van verweerder eveneens bevoegd waren van de vordering kennis te nemen mits de

tijen is gemaakt, deze partij het recht behoudt om zich tot een ander bevoegd gerecht te wenden, is niet meer teruggekeerd. Artikel 24 EEX-Vo (art. 18 EEX-Verdrag) bepaalt dat buiten de gevallen waarin zijn bevoegdheid voortvloeit uit andere bepalingen van de verordening, de rechter waarvoor de verweerder verschijnt eveneens bevoegd is van de vordering kennis te nemen, tenzij de verschijning betrekking heeft op de betwisting van de bevoegdheid of er een gerecht is dat exclusieve bevoegdheid heeft. Dit betekent dat de stilzwijgende forumkeuze onder de verordening is gehandhaafd.

De niet-verschenen verweerder

Artikel 26 EEX-Vo heeft betrekking op verstekzaken. De regeling is inhoudelijk bijna identiek aan artikel 20 van het EEX-Verdrag. Er is een verwijzing naar de Betekenings-Vo is ingevoegd. Het systeem onder de Betekenings-Vo komt op dit terrein overeen met dat van het Haags betekeningsverdrag. Ook de uitvoeringswet op de Betekeningsverordening sluit op dit terrein geheel aan bij de uitvoeringswet op het Betekeningsverdrag. Bij de toepassing van de EEX-Vo dient eerst te worden vastgesteld of verweerder in een EU-lidstaat woont, maar niet in Denemarken (voor Denemarken geldt de Betekenings-Vo niet). Zo ja, dan dient via de Betekenings-Vo (art. 19) en de daarbijbehorende uitvoeringswet (art. 7) de regelmatigheid en tijdigheid van de betekening te worden aangetoond. Betreft het een verweerder die buiten de EU (of in Denemarken) woont, maar wel in een verdragsstaat van het Haags Betekeningsverdrag woont, dan dient artikel 15 Betekeningsverdrag en artikel 10 Uitvoeringswet Betekeningsverdrag te worden toegepast. Indien verweerder niet in een van de hiervoor genoemde landen woont, dient, net zo als onder het EEX-Verdrag, te worden onderzocht door de rechter of – kort gezegd – de verweerder de dagvaarding tijdig met oog op zijn verdediging heeft ontvangen, of dat daartoe al het nodige is gedaan. De regelmatigheid wordt in dit geval niet getoetst. Bij het niet-verschijnen dient de rechter ambtshalve zijn bevoegdheid te toetsen, net zo als onder het EEX-Verdrag.

Onrechtmatige daad

Bij een onrechtmatige daad kan de pleger worden opgeroepen voor het gerecht van zijn woonplaats (art. 2 EEX-Vo), of voor de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen. De laatste toevoeging voor dreigende onrechtmatige daden is nieuw, maar was in de rechtspraak al wel aanvaard.

Exclusieve bevoegdheden

Net als het EEX-Verdrag kent de verordening in artikel 22 EEX-Vo (art. 16 EEX-Verdrag) de exclusieve bevoegdheidsbepalingen. Indien een van de exclusieve bevoegdheidsbepalingen van toepassing is, dient elk gerecht dat niet op grond van een dergelijke exclusieve bevoegdheidsgrond bevoegd is en waarvoor de vordering wordt aangebracht, zich ambtshalve onbevoegd te verklaren (art. 25 EEX-Vo (art. 19 EEX-Verdrag)). De exclusieve bevoegdheidsbepalingen zijn grotendeels identiek aan de bepalingen in het verdrag. Er is een wijziging aangebracht ten aanzien van de

eigenaar en de huurder of pachter natuurlijke personen zijn en zij woonplaats in dezelfde staat hebben. Thans heeft artikel 22 EEX-Vo de eis dat de eigenaar een natuurlijk persoon moet zijn, laten vallen.

Forumkeuze

Artikel 23 EEX-Vo (art. 17 EEX-Verdrag), welke bepaling de forumkeuze regelt, is, net als de bepaling ten aanzien van de consumentenovereenkomsten, aangepast aan de wereld van de moderne technieken. Onder de schriftelijke vorm van de overeenkomst wordt thans eveneens iedere elektronische mededeling verstaan waardoor de overeenkomst is vastgelegd. Partijen kunnen voorts overeenkomen dat de gekozen rechter geen exclusieve bevoegdheid bezit. In dit geval is het, naast de in het contract aangewezen rechter, eveneens mogelijk om een andere rechter te adieren die krachtens de EEX-Vo bevoegd is en verkrijgt de gekozen rechter derhalve een concurrente positie. De regel inhoudende dat indien een forumkeuzebepaling slechts ten behoeve van een der par-

Aanhangigheid en samenhang

Afdeling 9 van de verordening behandelt de aanhangigheid en samenhang. Van aanhangigheid is sprake wanneer dezelfde vorderingen gelijktijdig voor gerechten van verschillende lidstaten tussen dezelfde partijen aanhangig zijn. De laatst geadieerde rechter dient zich in dit geval onbevoegd te verklaren indien vaststaat dat de eerste rechter bevoegd is van de vordering kennis te nemen (art. 27 EEX-Vo; art. 21 EEX-Verdrag). Artikel 28 EEX-Vo (art. 22 EEX-Verdrag) bepaalt dat van samenhang sprake is indien twee vorderingen een zekere samenhang vertonen, maar bij gerechten van twee verschillende lidstaten aanhangig zijn. In deze situatie kan de laatst geadieerde rechter de zaak aanhouden en besluiten tot verwijzing naar het eerst aangezochte gerecht over te gaan, maar hoeft hij dit niet te doen. Het tijdstip van aanhangigheid werd onder het EEX-Verdrag bepaald aan de hand van het nationale procesrecht van elk van de betrokken gerechten. Dit kon

derhalve het moment van inschrijving op de rol zijn of het moment van betekenen van de dagvaarding aan verweerder. De verordening biedt thans in artikel 30 een verdrags-autonome oplossing om het moment van aanhangigheid te bepalen. Voor de toepassing van de afdeling wordt een zaak geacht te zijn aangebracht bij een gerecht op het tijdstip waarop het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk bij het gerecht wordt ingediend, mits de eiser vervolgens niet heeft nagelaten te doen wat hij met het oog op de betekening of de kennisgeving van het stuk aan verweerder moest doen (verzoekschriftprocedure). Indien het stuk betekend of meegedeeld moet worden voordat het bij het gerecht wordt ingediend, is de zaak aanhangig op het tijdstip waarop de autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening of de kennisgeving het stuk ontvangt, mits de eiser vervolgens niet heeft nagelaten te doen wat hij met het oog op de indiening van het stuk bij het gerecht moest doen (dagvaardingsprocedure). De in de lid-

staten bestaande systemen om het moment van aanhangigheid te bepalen worden derhalve in de EEX-Vo opzijgezet. De EEX-Vo is op dit punt in overeenstemming met de EU betekeningsverordening. Overigens bestaat nog wel onduidelijkheid over de vraag of met 'autoriteit die verantwoordelijk is voor de betekening...' de verzendende instantie (bijvoorbeeld Nederlandse deurwaarder) of de ontvangende instantie (de deurwaarder of andere autoriteit in het land van verweerder die voor de daadwerkelijke betekening moet zorgdragen) wordt bedoeld.¹⁷

Voorlopige maatregelen

Ten aanzien van de voorlopige en maatregelen tot bewaring van recht is artikel 31 EEX Vo gelijk aan artikel 24 EEX-Verdrag terwijl dit artikel, gelet op de jurisprudentie van het Hof van Justitie, ons inziens, gewijzigd had moeten worden. De ingewikkelde toepassing via de arresten van Uden-Decoline en Mietz is nog steeds aan de orde.

Instellen vordering	Beslissing	Erkenning/ tenuitvoerlegging gevraagd	Toepasselijke regeling bevoegdheid	Toepasselijke regeling erkenning/tul
Voor iw EEX/EVEX (is voor 1 maart 2002)	Voor iw EEX/EVEX tussen beide landen (is voor 1 maart 2002)	Na iw EEX/EVEX tussen beide landen, maar voor 1 maart 2002	Art. 55 EEX-Verdrag verdragen of gemeen recht (art. 70 EEX-Vo en 56 EEX-Verdrag)	Andere verdragen of gemeen recht (art. 56 sub 2 EEX/EVEX)
Voor iw EEX/EVEX (is voor 1 maart 2002)	Na iw EEX/EVEX in beide landen, maar voor 1 maart 2002	Na iw EEX/EVEX tussen beide landen maar voor 1 maart 2002	Art. 55 EEX-Verdrag verdragen of gemeen recht (art. 56 sub 2 EEX/EVEX)	EEX/EVEX indien conform regels bevoegdheidsverdrag tussen beide landen, dan wel de toegepaste bevoegdheidsregels overeen- stemden met EEX/EVEX (art. 54 EEX/EVEX)
Na iw EEX/EVEX maar voor 1 maart 2002	Na iw EEX/EVEX in beide landen, maar voor 1 maart 2002	Na iw EEX/EVEX tussen beide landen maar voor 1 maart 2002	EEX/EVEX	EEX/EVEX
Na iw EEX/EVEX maar voor 1 maart 2002	Na iw EEX/EVEX in beide landen, maar voor 1 maart 2002	Na 1 maart 2002	EEX/EVEX	EEX/EVEX
Voor iw EEX/EVEX, in beide staten (dus voor 1 maart 2002)	Na 1 maart 2002	Na 1 maart 2002	Art. 55 EEX-Verdrag verdragen of gemeen recht (art. 70 sub 2 EEX-Vo en 56 sub 2 EEX-Verdrag), of EEX/EVEX als voor beslissat al inwerking (art. 54 EEX/EVEX)	EEX-Vo indien conform regels bevoegdheidsverdrag tussen beide landen, dan wel de toe- gepaste bevoegdheidsregels overeenstemden met EEX-Vo (art. 66 sub 2(b) EEX-Vo)
Na iw EEX/EVEX voor beide landen maar voor 1 maart 2002	Na 1 maart 2002	Na 1 maart 2002	EEX/EVEX	EEX-Vo (art. 66 sub 2 (a) EEX-Vo)
Na 1 maart 2002	Na 1 maart 2002	Na 1 maart 2002	EEX-Vo (art. 66 sub 1 EEX-Vo)	EEX-Vo (art. 66 sub 1 EEX-Vo)

Erkenning en tenuitvoerlegging

Onder de EEX-Vo is de erkenning en tenuitvoerlegging aanzienlijk vereenvoudigd ten aanzien van het EEX-Verdrag. Onder het verdrag moest een exequatur (verlof tot tenuitvoerlegging) in het land van tenuitvoerlegging gevraagd worden. Hierbij werden dan de in het verdrag opgenomen weigeringsgronden getoetst. De EEX-Vo bepaalt in artikel 41 dat de beslissing uit een lidstaat die aldaar uitvoerbaar is, in een andere lidstaat op verzoek van belanghebbende uitvoerbaar wordt verklaard, zodra aan de in artikel 53 EEX-Vo genoemde formaliteiten is voldaan (er moet een expeditie

van de beslissing overgelegd worden waaruit de echtheid van de beslissing blijkt en een certificaat zoals bedoeld in artikel 54 EEX-Vo (zie modelformulier achter de Vo)). De beslissing behoeft niet reeds te zijn betekend of medegedeeld aan de wederpartij, zoals onder het EEX-Verdrag nog wel was vereist (art. 47 sub 1 EEX-Verdrag). Vervolgens wordt de 'verklaring van uitvoerbaarheid' aan de verzoeker ter kennis gebracht (art. 42 sub 1 EEX-Vo) onder toezending van het origineel van de rechterlijke uitspraak waarop het verlof is geplaatst¹⁸ en wordt de verklaring van uitvoerbaarheid ook aan de partij tegen wie dit

is verzocht betekend of medegedeeld, eventueel vergezeld van de originele uitspraak indien deze nog niet was betekend of medegedeeld (art. 42 sub 2 EEX-Vo). Op grond van artikel 291 juncto 271 Rv kan dit in beide gevallen per gewone brief, tenzij de rechter anders bepaalt. Pas wanneer een rechtsmiddel tegen het exequatur wordt ingesteld, kan aan de weigeringsgronden worden getoetst. Ambtshalve toetsing van de weigeringsgronden bij het vragen van verlof is onder de verordening derhalve niet toegestaan. Dit komt pas aan de orde als het verleend zijn van het verlof wordt betwist.

Weigeringsgronden

In vergelijking met het EEX-Verdrag zijn de weigeringsgronden uitgedund (art. 34 EEX-Vo; was art. 27 EEX-Verdrag). Zo is nu in lijn met de bestaande jurisprudentie bepaald dat de tenuitvoerlegging geweigerd kan worden indien de beslissing 'kennelijk' strijdig is met de openbare orde en is de ingewikkelde voorvragenproblematiek op het terrein van het familierecht vervallen. Hoewel de arbeidsovereenkomsten een aparte afdeling hebben gekregen met beperkingen voor de werkgever om de werknemer overal te dagvaarden dan wel zich op een forumkeuze te beroepen, brengt schending van deze bepalingen geen mogelijkheid tot het blokkeren van de executie mee. In het lijstje van schendingen van bevoegdheden door de eerste rechter komen wel de bevoegdheden inzake verzekeringen en consumenten en de exclusieve bevoegdheden voor, maar ontbreekt, net zo als onder het EEX-Verdrag, de arbeidsovereenkomst (art. 35 EEX-Vo; was art. 28 EEX-Verdrag). De toetsing in geval van een verstekvonnis is ook veranderd (art. 34 sub 2 EEX-Vo). In tegenstelling tot artikel 27 sub 2 EEX-Verdrag behoeft niet meer te worden onderzocht of de betekening regelmatig is geschied, oftewel volgens de voor betekening in de beslissingsstaat geldende regels. In dit stadium is er dus geen toets of bijvoorbeeld de Betekeningsverordening is gevolgd. Een foutje in de betekening, terwijl de verweerder wel kennis draagt van de tegen hem ingeleide procedure leidt dus niet meer automatisch tot het weigeren van erkenning

Vernummeringsschema

EEX/EVEX: art.	EEX-Vo	EEX/EVEX	EEX-Vo
1	1	37	43+44
2	2	38	46
3	3	39	47
4	4	40	43
5	5	41	44
6	6	42	48
6 bis	7	43	49
7	8	44	50
8	9	45	51
9	10	46	53+54
10	11	47	54
11	12	48	55
12	13	49	56
12 bis	14	50	57
13	15	51	58
14	16	52	59
15	17	53	60
	Art. 18-21 (Nieuwe afdeling, oude inhoud)		Art. 61-65 (Verwerking protocol)
16	22	54	66
17	23	54 bis	Vervallen
18	24		Art. 67-68 nieuw
19	25	55	69
20	26	56	70
21	27	57	71
22	28	58	Vervallen
23	29	59	72
	Art. 30 nieuw		Art. 73-75 nieuw
24	31	60	Vervallen
25	32	58	Vervallen
26	33	59	Vervallen
27	34	60	Vervallen
28	35	61	Vervallen
29	36	62	76
30	37	63	Vervallen
31	38	64	Vervallen
32	39	65	Vervallen
33	40	66	Vervallen
34	41 (45)	67	Vervallen
35	42	68	Vervallen
36	43		
Protocol I	62	Protocol V bis	62
Protocol II	61	Protocol V ter	64
Protocol III	52	Protocol V quater	Vervallen
Protocol IV	Betekennings-Vo	Protocol V quinques	Vervallen
Protocol V	65	Protocol V sexies	57 lid 2

en tenuitvoerlegging. De rechter dient wel na te gaan of de verweerder voldoende tijdig en op een toereikende manier het de procedure inleidende stuk heeft ontvangen als met oog op zijn verdediging nodig was. Dit is qua betekeningstoets dus aanmerkelijk minder streng dan onder het EEX-Verdrag. Tevens is toegevoegd dat de weigeringsgrond niet opgaat als een bij verstek veroordeelde verweerder heeft verzuimd een rechtsmiddel aan te wenden tegen de beslissing, terwijl hij hiertoe wel in staat was omdat hij kennis droeg van de beslissing. Dit zet de onder het EEX-verdrag geldende rechtspraak opzij.¹⁹

Verdrag is geen bijstand van een procureur of deurwaarder nodig als de hoofdsom waarvoor tenuitvoerlegging wordt gevraagd niet hoger is dan het bedrag zoals genoemd in artikel 93 sub (a) Rv. Het verzoekschrift dient in de Nederlandse taal²¹ te worden gesteld en voorts te voldoen aan de vereisten zoals neergelegd in artikel 278 sub 1 Rv. Tegen de beslissing van de voorzieningenrechter staat in Nederland beroep open bij de rechtbank (art. 43 EEX-Vo) hoewel in de Bijlage anders staat vermeld.²² Het betreft in dit stadium een dagvaardingsprocedure. De EEX-Vo geeft in artikel 43 de termijnen waarbinnen een rechtsmiddel moet worden ingesteld. De termijnen zijn

te treffen (art. 47 sub 1 EEX-Vo). Men mag aannemen dat dit kan totdat een verlof tot tenuitvoerlegging is verleend. Indien dit verlof is verleend, houdt dat tevens het recht in om bewarende maatregelen te treffen (art. 47 sub 2 EEX-Vo; was art. 39 EEX-Verdrag). Het verrassingselement is onder de Verordening wat groter dan onder het Verdrag. Immers, men kan bij het betrekken van het verlof tot tenuitvoerlegging de verweerder voor de eerste keer in kennis stellen van de beslissing en tevens direct beslag leggen op grond van het verlof. Onder het EEX-verdrag zou de beslissing reeds betekend of medegedeeld zijn zodat de wederpartij nog wel wat tijd had om de goederen te laten verdwijnen. Indien dit risico erg reëel was, diende in het land van tenuitvoerlegging via een afzonderlijke plaatselijke procedure beslagmaatregelen getroffen te worden. Onder de verordening kan, zoals gezegd, alles in één moeite door.

Overgangsrecht

Het overgangsrecht is geregeld in artikel 66 EEX-Vo. De verordening is van toepassing op vorderingen die na 1 maart 2002 worden ingesteld. Echter op vorderingen die voor 1 maart zijn ingesteld, maar waarvan de beslissing na 1 maart 2002 wordt gegeven, dient de EEX-Verordening in de meeste gevallen voor de erkenning en executie van de op de vordering gegeven beslissing ook te worden toegepast. Erkenning en tenuitvoerlegging vinden in elk geval plaats op de wijze zoals in de verordening is bepaald indien beide staten ten tijde van het instellen van de vordering partij waren bij het EEX-verdrag of het parallel verdrag (het EVEX). Is dit niet het geval dan wordt de erkennings- en tenuitvoerleggingstitel van de EEX-Vo toegepast als de door de rechter die in de hoofdzaak over de zaak heeft geoordeeld, toegepaste bevoegdheidsregels overeenstemmen met die van de EEX-Vo of van een tussen beide landen geldend verdrag. Dit laatste geval zal niet al te vaak voorkomen. De meeste voormalige EEX- en de huidige EVEX-landen zijn al geruime tijd partij bij hetzij het EEX hetzij het EVEX. Artikel 70 sub 2 EEX-Vo is in dit licht overbodig en onjuist. Artikel 70 sub 1 EEX-Vo geeft aan dat de in artikel 69

Nederlandse EG-executieverordening

In Nederland wordt de verklaring van uitvoerbaarheid gevraagd bij de voorzieningenrechter van de rechtbank.²⁰ Het betreft hier een verzoekschriftprocedure (art. 2 sub 2 ontwerp-EG-executieverordening). Relatief bevoegd is, volgens artikel 39 EEX-Vo, de rechter van de woonplaats van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd dan wel de rechter van de plaats waar de tenuitvoerlegging moet geschieden. Het verzoekschrift kan in Nederland worden ingediend door een deurwaarder of procureur. De deurwaarder had die bevoegdheid niet onder het EEX-Verdrag. De deurwaarder mag als gemachtigde optreden omdat daarmee nog meer het doel van de verordening tot het bieden van een eenvoudige procedure wordt verwezenlijkt, aldus de MvT. Net zoals onder het EEX-

verschillend voor verzoeker en degene tegen wie tenuitvoerlegging wordt verzocht. Om verzoeker ook na het verstrijken van zijn beroepstermijn nog de kans te geven in beroep te gaan als blijkt dat de andere partij in beroep gaat van de beslissing tot tenuitvoerlegging, is in artikel 4 ontwerp-EG-executieverordening bepaald dat artikel 339 sub 3 Rv van overeenkomstige toepassing is. Tegen deze beslissing kan dan vervolgens beroep in cassatie worden ingesteld (art. 44 EEX-Vo).

Indien een beslissing van een lidstaatrechter ingevolge de EEX-Vo erkend moet worden in een andere lidstaat, staat dit niet in de weg aan het recht van de verzoeker om, voordat die erkenning in rechte is vastgesteld, voorlopige en bewarende maatregelen in de voor erkenning aangezochte lidstaat conform de daar geldende wetgeving

EEX-Vo opgesomde verdragen (eenzelfde lijst als in art. 55 EEX-Verdrag was opgenomen²³) van kracht blijven voor de onderwerpen die de verordening niet regelt (gelijkluidend aan art. 56 sub 1 EEX-Verdrag), hetgeen een logische regel is. Voorts regelt artikel 70 sub 2 EEX-Vo dat voor beslissingen gewezen voor inwerking van de verordening deze verdragen ook van kracht blijven (gelijkluidend aan art. 56 sub 2 EEX-Verdrag). Dit kan niet de bedoeling zijn voorzover tussen de beslisstaat en de erkennende/tenuitvoerleggende staat wel het EEX of EVEX van toepassing was. Aan de oude verdragen komt men pas toe als de beslissing is gegeven vóór inwerkingtreding van het EEX-Verdrag of EVEX tussen beide staten (zie art. 56 EEX-Verdrag/EVEX).

Schematisch ziet het er als volgt uit. Er is geen rekening gehouden met de toepasselijkheid van verdragen voor speciale onderwerpen (CRM, beslagverdrag). De regeling ten aanzien van deze bijzondere verdragen is in de EEX-Vo hetzelfde gebleven (zie art. 71 EEX-Vo, was art. 57 EEX/EVEX).²⁴

Afronding

Buiten de hier aangestipte veranderingen is er hier en daar nog een kleine aanpassing doorgevoerd. De rechtspraak die onder het EEX-Verdrag is gewezen, blijft – voorzover nog van belang – ook voor de uitleg van de Verordening relevant. Voor de nummering moet even een vertaalslag worden gemaakt. Het EVEX blijft eveneens gelden ten opzichte van de niet-EU-lidstaten. Het is de bedoeling dat het EVEX inhoudelijk aan de EEX-Vo wordt aangepast. ■

Noten

- Verordening (EG) Nr. 44/2001 van de raad van de Europese Unie van 22 december 2000, *PbEG* L 12 (16-1-2001, p. 1 e.v.). Zie voor een bespreking: P. Vlas, 'Herziening EEX: van verdrag naar verordening', *WPNR* 2000/6421, p. 759 e.v. en G.E. Schmidt, 'De EEX-Verordening: de volgende stap in het Europese procesrecht', *NIPR* 2001/2, p. 156 e.v.; R. Wagner, 'Vom Brüsseler Übereinkommen über die Brussel I-Verordnung zum Europäischen Vollstreckungstitel', *IPRax* 2002/2, pp. 75-95; H.-W. Micklitz und P. Rott, 'Vergemeinschaftung des EuGVÜ in der Verordnung (EG) Nr. 44/2001', *EuZW* Heft 1/2002, pp. 15-23; G.A.L. Droz et H. Gaudemet-Tallon, 'La transformation de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 en Règlement du Conseil concernant la compétence judiciaire, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale', *RCDIP* 2001/4, pp. 601-652 en schrijvers dezes in *Juridisch up to Date* 2002/6, pp. 25-32 waarvan dit artikel een bewerking vormt.
- TK* 2001-2002, 28 263, A en nrs. 1-3.
- Het laatste aanpassingsverdrag dateert van 1997 in verband met de toetreding tot de EU van Oostenrijk, Finland en Zweden. Een commentaar op dit verdrag is te vinden in *Kluwer Losbl. Rv, afd. Verdragen*, EEX van de hand van P. Vlas. De tekst van het Verdrag, evenals van de Verordening is te vinden in de voornoemde losbladige Rv en in *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* (2002).
- Zie aan het einde van dit artikel voor een hernummeringstabel.
- Zie L. Strikwerda, 'Europese regelgeving inzake grensoverschrijdende betekening', *WPNR* nr. 01/6458, 22 september 2001, pp. 794-802; W. Heemskerk, 'Interregnum Betekeningverordening', *Advocatenblad* 2001/14, pp. 533-536; M.E. Koppenol-Laforce, 'De betekeningverordening in werking per 31 mei 2001; de internationale betekening binnen de EU onder gewijzigd regime', *Juridisch up to date* 2001/12, pp. 18-28; M. Freudenthal, 'Nieuwe Europese betekeningverordening. Sneller betekenen, is de bedoeling', *Advocatenblad* 2001/8, pp. 291-298, en dezelfde, 'Europese verordening inzake de betekening

- en kennisgeving van stukken', *NIPR* 2001/1, pp. 3-11 en *Kluwer Losbl. Rv, afd. Verdragen*, Betekeningverordening met commentaar van P. Vlas. Zie eveneens voor de tekst zonder commentaar: T&C Burgerlijke Rechtsvordering (2002).
- Zie voor een commentaar T&C Burgerlijke Rechtsvordering (2002) (M. Polak) en *Kluwer, Losbl. Rv*, artt. 1-14 (P. Vlas) en M.E. Koppenol-Laforce, 'Internationale rechtsmacht in rechtsvordering per 1 januari 2002', *Juridisch up to Date* 2002, nr. 4 en J.W. Rutgers, 'Rechtsmacht van de Nederlandse rechter', *Advocatenblad* 2000/10, pp. 364 e.v.
- TK* 1999-2000, 26 855, nr. 3, pp. 24-25.
- Zie MvT bij uitvoeringswet EG-executieverordening, *TK* 28 263, nr. 3, p. 2.
- Hiermee is een stroomlijning bereikt met artikel 31 CMR, welk artikel diverse alternatieve bevoegdheidsregels geeft en waarin onder andere wordt aangesloten bij de hoofdzetel van verweerder. In de literatuur bestond strijd over de uitleg hiervan; statutaire zetel of werkelijke zetel, of allebei. De voorstanders van de laatste opvatting hebben de EEX-Vo nu aan hun zijde. Het CMR ging als bijzonder verdrag o.g.v. art. 57 EEX-Verdrag voor op het EEX. Dit is onder de Verordening gehandhaafd (art. 71 EEX-Vo).
- Zie de problemen in HR 26 september 1997, *NJ* 1998, 691 m.n. ThMdB; M.E. Koppenol-Laforce, *NTBR* 1998/2, pp. 45-48.
- Opvatting Vlas in *WPNR*, p. 749.
- Opvatting Schmidt, *NIPR* 2001/2, p. 156 en Droz/Gaudemet-Tallon, p. 635, schrijvers dezes *Juridisch up to Date* 2002/6, pp. 25-32.
- Dit zou goed aansluiten bij het oorspronkelijk tekstvoorstel voor art. 5 sub 1 van het voorstel voor een herzien EEX-Verdrag, wat later tot de tekst van de Verordening heeft geleid.
- Of de plaats van levering die uit de 'economische van de overeenkomst' volgt, zoals Ch. Bruneau verdedigt in *JCP* 2001.I.304, nr. 11, waar echter Droz/Gaudemet-Tallon weinig heil in zien wegens vaagheid van het begrip.
- Zie voor een schematisch overzicht: schrijvers dezes,

Juridisch up to Date 2002/6, pp. 25-32.

- zie M.E. Koppenol-Laforce, 'Internationale verkeersongevallen: de bevoegdheid van de rechter en de tenuitvoerlegging van het vonnis', *Verkeersrecht* 2001/10, pp. 313-317.
- Vlas, *WPNR* 2000/6421, p. 752 en M. Freudenthal, *NIPR* 2001/1, p. 10 kiezen, tezamen met enkele buitenlandse auteurs, voor de ontvangende instantie. Schmidt, *NIPR* 2001/2, p. 161 daarentegen kiest voor de verzendende instantie.
- In afwijking van art. 290 sub 3 Rv geen afschrift. Dit gold ook reeds onder de uitvoeringswet EEX.
- Het betreft HvJ EG 3 juli 1990, *NJ* 1993, 75 (Isabelle Lancray).
- In Bijlage II waar art. 39 sub 1 EEX-Vo naar verwijst, staat nog 'president' van de rechtbank. De Europese Commissie zal binnenkort een wijzigingsverzoek krijgen (MvT EG-executieverordening, nr. 3, p. 4).
- Behalve als het ingevolge Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer het recht bestaat om het verzoek in het Fries te doen. Zie advies RvS en MvT, nr. 3, p. 4.
- Ook hiervoor geldt dat de Europese Commissie is of zal worden verzocht deze bijlage te wijzigen.
- Afgezien van de verdragen die het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland heeft gesloten. Dit dient als een ommissie te worden beschouwd en is veroorzaakt doordat uiteindelijk door dit land geen gebruik is gemaakt van het recht 'to opt-out'. Zie Schmidt, p. 164; Droz/Gaudemet-Tallon, p. 619.
- Overigens laat het woordgebruik van art. 71 EEX-Vo er twijfel over bestaan of ook toekomstige verdragen over bijzondere onderwerpen of revisies van reeds bestaande verdragen worden gedekt. De EU zal in ieder geval steeds vaker aan de onderhandelingsstafel willen zitten en daarmee het speelveld van de lidstaten ernstig inperken (dit is reeds aan de orde bij de onderhandelingen over het Haagse Bevoegdheids- en executieverdrag (zie www.hcch.net (website Haagse Conferentie) voor de stand van zaken).